

A ZSEBLÁMPAFÉNY- FOGÓCSKA

AKADÁLY NÉLKÜL

modul adaptációja
hallássérült tanulók
együttneveléséhez

SZÖVEGÉRTÉS- SZÖVEGALKOTÁS

Alap–III.5–AdN

A modult készítette:

Sósné Pintye Mária

Az adaptációt készítette:

Dr. Váry Ágnes, Köntösné Lőrincz Eszter

SULINova
Köznevelési, Fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Központ

Magyarország célba ér

A modul célja	Testséma megerősítése, folyamatos szemmel követés kialakítása, vizuális figyelem fejlesztése, a kezek szemmel kísérésének kialakítása, mozgáskoordináció-fejlesztés
Időkeret	10 perc
Ajánlott korosztály	6–9 évesek
Modulkapcsolódási pontok	<i>Tágabb környezetben</i> Énkép, önismeret Írás-olvasás előkészítése <i>Szűkebb környezetben</i> Testtudatfejlesztés Nagymozgásfejlesztés Finommotorika <i>Ajánlott megelőző tevékenységek</i> Nagymozgás modulok Indirekt testtudatfejlesztő gyakorlatok Szemmel követést elősegítő gyakorlatok <i>Ajánlott követő tevékenységek</i> Direkt testtudatfejlesztő modulok Finommotorika modulok
A képességfejlesztés fókuszai	Finommotorika-fejlesztés, vizuomotoros koordináció fejlesztése, testtudatfejlesztés, sajátmozgás-érzékelés fejlesztése, tapintásérzék fejlesztése, szem-kéz koordináció fejlesztése

AJÁNLÁS

Mindaz, ami az ajánlásban és a megfigyelési szempontok között szerepel – első látásra – gyakran komplikáltabb, mint maguk a gyakorlatok. Azt a munkamódszert ajánljuk, hogy mielőtt az ajánlást és a megfigyelési szempontokat elolvasná, és esetleg megijedne attól, mi mindenre fontos figyelnie, a gyakorlatokat próbálja ki gyerekek nélkül, otthon (ha van, a javasolt verssel együtt). Amikor már gördülékeny a mozgás és szöveg összhangja, valamint úgy érzi, hogy a gyerekeknek is be tudja mutatni, olvassa el a módszertani ajánlást. Nem kell törekednie arra, hogy annak minden részletét megjegyezze, csak egyszerűen próbálja ki a gyerekekkel. Az első kipróbálások után is csak arra keressen választ a megfigyelési szempontok között és az ajánlásban, amilyen problémával saját osztályában találkozott. Ezt szükség szerint megteheti minden gyakorlás után, így egy idő után a legtöbb javaslat „életre kel”, és világosan fogja látni, mikor mire fontos figyelnie tanítványai között.

Ez a játék a gyermekek által igen kedvelt, a szabadidőben is gyakran végzett tevékenység. Az óra menetében egyaránt alkalmas előkészítésre (a vizuális figyelem koncentrálására) vagy levezető játékként.

A játékhoz minden gyermek számára egy működő, normál méretű zseblámpa szükséges, amelyet célszerű otthonról, névvel ellátva egy korábbi időpontban bekérni. Valamint szükséges még az osztály létszámától függően egy-két, esetleg három színes celofán, amelynek mérete és formája megegyezik a lámpák fényszóró felületének nagyságával.

A játékhoz viszonylag elsötétíthető teremre van szükség, ahol a villany leoltása után a zseblámpák fénye meglátszik a plafonon. Erre a célra alkalomadtán az iskola kevésbé használt közösségi termét is igénybe lehet venni.

Ha túl nagy a létszám, és úgy ítéljük meg, hogy a plafonon követhetetlenül sok fény jelenne meg egyszerre, akkor az osztályt két csoportra oszthatjuk, az egyik fele zseblámpafény-fogócskázik, a másik fele párokat alkotva, szintén zseblámpával a kézben az oldalfalak mentén ül le. A párosan ülő gyermekek feladata az lesz, hogy a falra az egyikük betűket (nyomtatott, vagy írott, az aktuális tananyagtól függően) rajzol a zseblámpa fényével, a másik igyekszik kitalálni, melyik betű fénycsíkja jelent meg, majd szerepet cserélnek. Differenciált óravezetéssel az ügyesebbek később rövid, majd hosszabb szavakat, sőt mondatokat is megjeleníthetnek a fénnel. A gyakorlás következő napján az előző nap fénnel író csoport fényfogózik, és fordítva.

Már a tervezés szakaszában gondoljunk arra, hogy a fogócskában részt vevő gyermekek a földön fognak feküdni, ezért a szülők az adott napokon olyan ruhába öltöztessék a gyermekeket, amelyet nem sajnálnak, valamint hogy a tiszta tanterembe a gyermekek ne utcai cipővel, hanem benti cipővel lépjenek be reggel. Célszerű hetente két gyermeket megbízni azzal, hogy reggel korábban érkezve erre figyelmeztessék társaikat.

A gyakorlatokat ideális esetben 3-4 héten át mindennap rövid ideig végezzük. A fejlesztés hatékonysága úgy növelhető, hogy a 3-4 hét elteltével újabb, szemmel követést fejlesztő gyakorlási sort választunk, a folyamatot pl. négyszer-ötször 4 hétre tervezve.

Itt is, mint más alapozó gyakorlatoknál a tanító hagyja, hogy a gyermekek a gyakorlás által „dolgozzák ki” önmaguk számára a legkoordináltabb, leggazdaságosabb végrehajtási módot, s csak akkor, általában egyénileg segítsen, ha látja, hogy a gyermek koordinációja 1 hét után sem javul.

TÁMOGATÓ RENDSZER

A feladat hatásmechanizmusának jobb megértéséhez a tanítói kézikönyv mozgásról és finommozgásokról, a testtudatról és térérzékelésről szóló fejezeteinek tanulmányozása nyújt segítséget.

MEGFIGYELÉSI SZEMPONTOK

A szemmel követés biztos és hosszan tartó működése az olvasás és az írás elengedhetetlen előfeltétele, ezért nagy jelentősége van a tanulási folyamatban. Sok sikertelenség forrása lehet, és általában kevésbé venni rögtön észre, ha nem jól működik. A helyes szemmozgások kialakulását gátolja, ha a gyermek túl sokat néz tévét vagy monitort, mivel a sík felület nem készíti különböző térbeli pontokra való fókuszálásra a szemet. A készségfejlesztés megtervezésénél tehát tekintettel kell lennünk a családok szokásaira is. A szemmel követést fejlesztő gyakorlatok első csoportját azok a feladatok alkotják, ahol valamilyen testi érzet figyelmezteti a gyermeket, hogy vizuális figyelme elterelődött a megfelelő tárgyról. Így segíthetünk a gyermeknek, hogy egyre inkább tudatosan irányítsa vizuális figyelmét. Ez a feladat a szemmel követés modulok utolsó eleme, mert itt már egyáltalán nem segíti a testi visszajelzés a gyermeket.

A feladatok jó jelzést szolgáltatnak a tanárnak ahhoz, hogy van-e már olyan szinten az egyes gyermekek vizuális követőképessége, hogy elkezdhetjük az olvasás- vagy írástanítást. Eleinte csak figyeljük a gyermekek tevékenységét, jegyezzük meg, hogy kik azok, akiknek mozgása több figyelmet érdemel,

akár ügyességük, akár ügyetlenségük miatt. Csak később, néhány gyakorlónap után segítsünk egyénileg is azoknak a nehezen mozgóknak, ahol nem tapasztalunk pozitív változást.

Ennél a játéknál csak az aktuálisan a fogó szerepében lévő gyermek(ek)et figyeljük meg alaposabban:

- Mennyire biztos kézzel irányítja színes fénykörüket a többi fénykör eltakarására?
- Egyformán ügyes-e a tőle jobbra illetve balra lévő fénykörök elkapásában, vagy az egyik oldalt preferálja?
- Csak a domináns kezével dolgozik, vagy az oldaltól függően váltogatja kezeit?
- Egyformán ügyes-e a közeli és a távoli fénykörök becserkészésében?

Amennyiben bármely gyakorlat végzésében nem tapasztalunk számottevő javulást a 3-4. hét végére, akkor legalább ugyanennyi „pihenőre” tegyük el, majd később emeljük vissza a gyakorlás menetébe. Ha még a második gyakorlási fázis után sem tapasztalunk számottevő változást, koordinációnövekedést, és ez az adott gyermek esetében több gyakorlatnál is előfordul, akkor kérjük szakember segítségét!

Saját adaptációs kiegészítem:

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

A) ZSEBLÁMPAFÉNY-FOGÓCSKA

Lehetőség szerint sötétítsünk el a teremben, és úgy rendezzük át a padokat, hogy mindenki, vagy az ajánlásnak megfelelően differenciált csoport minden tagja zseblámpával a kezében a földön hanyatt tudjon feküdni. A létszámtól függően 10-15 gyermekenként egy fogó szükséges, akit kiszámolással, vagy egyéb módon választunk ki. A fogók zseblámpájára a reflektor tetejére kívülről (a fény útjába), színes celofánt, vagy átlátszó műanyagot (pl. színes műanyag dosszié egy darabját) ragasztunk celluxszal, vagy más módon odaerősítünk. Az így keletkező színes fény különbözteti meg a fogót a többi játékostól.

- *Amikor mindenki hanyatt feküdt, a zseblámpák fényét a plafon különböző pontjaira irányítsátok, de később ne mozgassátok! A fogó által mozgatott színes fény, igyekszik egyenként a többi fényt letakarni, vagy ha a fehér fény nagyobb, akkor benne színes foltot hagyni. Akinek a fehér fényét ilyen módon megfoglák, az lekapcsolja a lámpáját. Az nyer, akit utoljára fogtak meg. Az lesz a következő fogó, akit először fogtak meg. Ha több fogó is van, akkor ez utóbbi szabályt fogónként számítjuk.*

A játékot a csoport nagyságától függően egy nap kétszer-háromszor ismétljük meg egymás után. Ügyeljünk arra, hogy a gyakorlási folyamatban mindenki többször is legyen fogó. (Ha nem is játékszabály szerint, hanem kijelöléssel.)

Saját adaptációs kiegészítem:

B) NEHEZÍTETT VÁLTOZAT

Ha már az alapjátékot begyakoroltuk, azzal nehezíthetünk, hogy a fehér fények bizonyos alakzatokban mozoghatnak a plafonon, pl. saroktól sarokig átlóban, így nehezítve a megfogást. Ezt a változatot úgy is játszhatjuk, hogy a megfogott játékos nem kapcsolja ki a lámpáját, hanem a fogóval lámpát cserél, így ő lesz a fogó. Ez a változat több gyermeknek teremt lehetőséget arra, hogy fogó legyen.

Saját adaptációs kiegészítem:

C) JÁTÉK IDŐRE

Az eddig leírt változatok mindegyikét egyaránt játszhatjuk úgy is, hogy a lámpák csak bizonyos ideig, pl. két percig világítanak, majd mindenki kikapcsolja a sajátját. Több játék, vagy talán az egész osztály eredményeit összehasonlítva az győz, aki adott idő alatt a legtöbb fehér fényt fogta be. Ebben az esetben készíthetünk tabellát, ahová mindig felírjuk az aznapi eredményeket.

Saját adaptációs kiegészítem:

D) JÁTÉK PROFIKNAK

Ha a fehér fények korlátlan gyorsasággal és korlátlan formában mozoghatnak a plafonon, már nehéz dolga van a fogónak, de annak is, aki figyeli a megfogottakat. Ilyenkor is célszerű időhatárt szabni a játéknak. Ezt a változatot úgy is játszhatjuk, hogy párokat alakítunk, a pár egyik tagja színes, a másik fehér fényt kap, és bármennyi fénypászma van a falon, a színes csak a saját párját üldözi. Itt már az alak-háttér felismerésnek is óriási szerepe van. Ebben a változatban a jobb megkülönböztetés érdekében különböző alakzatokat ragaszthatunk a fény útjába (esetleg hasonló alakzatokat, különböző színekben).

Számítanunk kell arra ebben a játékban, hogy leoltott lámpáknál a hallássérült gyermeket nem segíti a megértésben a szájról olvasás. Ezért az instrukciókat mindig világosan kell adnunk, és a játék menete közben is szükség lehet a világításra az elhangzottak jobb megértéséhez. Szerepcserék utasításánál és a kiesések magyarázatánál is kapcsoljuk fel a villanyt.

Saját adaptációs kiegészítem: